

Tvorba školského vzdelávacieho programu – odporúčania

Tvorba školského vzdelávacieho programu

- sa riadi požiadavkami školského zákona, platným štátnym vzdelávacím programom,
- vychádza z cieľov a zamerania (profilácie) konkrétnej materskej školy.

Pre jednu materskú školu (bez ohľadu na počet tried, ako aj na to, že má napr. viacero elokovaných pracovísk) sa vypracúva jeden školský vzdelávací program.

Školský vzdelávací program sa vypracúva v štátnom – slovenskom jazyku.

Za vypracovanie a dodržiavanie školského vzdelávacieho programu v súlade s platným právnym stavom zodpovedá riaditeľ/riaditeľka¹, ktorá predkladá školský vzdelávací program na schválenie zriaďovateľovi a rade školy na vyjadrenie.²

Školský vzdelávací program vydáva riaditeľ/riaditeľka materskej školy po prerokovaní v pedagogickej rade³ a v rade školy spravidla na obdobie jedného vzdelávacieho cyklu – t. j. spravidla na tri roky⁴. V závislosti od podmienok konkrétnej materskej školy sa školský vzdelávací program môže vydať aj na kratšie obdobie, po uplynutí ktorého sa reviduje, upravuje alebo vydáva úplne nový. Minimálna doba, na ktorú sa školský vzdelávací program vydáva, je jeden školský rok.

Školský vzdelávací program zverejňuje riaditeľ/riaditeľka školy na verejne prístupnom mieste⁵.

Je potrebné, aby so školským vzdelávacím programom boli oboznámení všetci rodičia/zákonní zástupcovia. Spôsob oboznámenia rodičov so školským vzdelávacím programom si volí každá materská škola podľa svojich vlastných podmienok.

Školský vzdelávací program **musí byť vypracovaný v súlade s cieľmi a princípmi výchovy a vzdelávania** podľa školského zákona a v súlade s platným štátnym vzdelávacím programom (schváleným a vydaným ministerstvom školstva).

Súlad školského vzdelávacieho programu so štátnym vzdelávacím programom, cieľmi a princípmi výchovy a vzdelávania ustanovenými zákonom č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „školský zákon“) kontroluje **Štátna školská inšpekcia**.⁶

Má byť vypracovaný vecne, zrozumiteľne a prehľadne. Terminológia použitá v školskom vzdelávacom programe **musí byť zhodná:**

- s terminológiou použitou v štátnom vzdelávacom programe,
- s terminológiou používanou v školskom zákone, vo vyhláske o materskej škole a v ostatných všeobecne záväzných právnych predpisoch vzťahujúcich sa na uskutočňovanie výchovy a vzdelávania v materskej škole.

¹ § 5 ods. 2 zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 596/2003 Z. z.“) – riaditeľ/riaditeľka zodpovedá za dodržiavanie platného štátneho vzdelávacieho programu a za vypracovanie a dodržiavanie školského vzdelávacieho programu.

² § 5 ods. 7 písm. c) zákona č. 596/2003 Z. z.

³ § 7 ods. 2 školského zákona.

⁴ Z dôvodu, že väčšina detí navštevuje materskú školu 3 roky.

⁵ Takýmto verejne prístupným miestom je napr. webové sídlo materskej školy (ak ho má materská škola zriadené, alebo priestor materskej školy, do ktorého majú prístup rodičia (napr. šatňa príslušnej triedy, alebo vstupná chodba atď.)

⁶ § 7 ods. 7 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „školský zákon“).

Školský zákon ustanovuje **jednu odlišnosť školských vzdelávacích programov pre materské školy**. Súčasťou školského vzdelávacieho programu pre materské školy nie sú učebné plány.

Dôvodom tohto špecifika materských škôl je to, že **v materských školách:**

- **nie je zavedený hodinový systém výchovno-vzdelávacej činnosti** – výchovno-vzdelávacia činnosť sa uskutočňuje v priebehu dňa nepretržite počas všetkých foriem denných činností,
- **obsah výchovy a vzdelávania nie je rozčlenený do jednotlivých vyučovacích predmetov,**
- **nie sú postupové ročníky** (materskú školu niektoré deti navštevujú len jeden rok, iné dva, tri a niektoré dokonca aj štyri roky).

Ak materská škola vzdeláva začlenené deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, vytvára pre ne podmienky **prostredníctvom individuálneho vzdelávacieho programu alebo prostredníctvom vzdelávacích programov určených pre školy, ktoré vzdelávajú deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami⁷**.

Školským vzdelávacím programom je **aj medzinárodný program**, ktorý sa uskutočňuje **po písomnom súhlase ministerstva školstva** a je **v súlade s princípmi a cieľmi výchovy a vzdelávania podľa školského zákona**.

Školský vzdelávací program je druhou⁸ úrovňou vzdelávacích programov. **Je východiskom pre každodennú výchovno-vzdelávaciu činnosť učiteľa/učiteľky.**

Školský vzdelávací program **musí:**

- **rešpektovať** vývinové osobitosti detí predškolského veku,
- **zohľadňovať** vlastné ciele, poslanie a zameranie materskej školy,
- **akceptovať** priestorové, materiálno-technické a personálne podmienky materskej školy (vonkajšie i vnútorné; blízke i vzdialenejšie),
- **vytvárať** priestor na uplatňovanie takého štýlu výchovno-vzdelávacej činnosti, ktorý pozitívne ovplyvňuje učenie sa detí a ich vzdelávacie výsledky,
- **ovplyvňovať** pozitívne celkovú klímu a kultúru materskej školy.

Školský vzdelávací program umožňuje materskej škole **uskutočňovať výchovu a vzdelávanie „na mieru“** podľa reálnych potrieb a záujmov detí, požiadaviek zákonných zástupcov, konkrétnych podmienok a tradícií materskej školy, podľa koncepcných zámerov zriaďovateľa.

Pri tvorbe školského vzdelávacieho programu má svoje miesto každý člen pedagogického kolektívu. Spôsoby tvorby školského vzdelávacieho programu môžu byť rôzne, dôležitá je spolupráca, kooperácia všetkých učiteľiek.

V závislosti od veľkosti materskej školy, môže byť jeden učiteľ/jedna učiteľka (spravidla vedúci/vedúca metodického združenia) poverená „funkciou“ **koordinátorky tvorby školského vzdelávacieho programu**.

⁷ V súlade s § 94 ods. 2 školského zákona sú takýmito vzdelávacími programami programy pre: a) deti s mentálnym postihnutím; b) deti so sluchovým postihnutím; c) deti so zrakovým postihnutím; d) deti s telesným postihnutím; e) deti s narušenou komunikačnou schopnosťou; f) deti s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami; g) deti choré a zdravotne oslabené; h) deti hluchoslepé.

⁸ Prvou úrovňou vzdelávacích programov je štátny vzdelávací program.

Riaditeľ/riaditeľka **kontroluje všetky činnosti** počas celej tvorby školského vzdelávacieho programu. Ak v materskej škole nie je určená koordinátorka, plní rolu koordinátora/koordinátorky sama riaditeľka/sám riaditeľ. **Zodpovednosť riaditeľa/riaditeľky je rovnaká aj pri prípadnej úprave, revidovaní alebo zmene školského vzdelávacieho programu. Tiež však platí, že aj pri tomto procese mu musia byť nápomocní všetci pedagogickí zamestnanci konkrétnej materskej školy.**

PRED TVORBOU AJ PRÍPADNÝM REVIDOVANÍM/ÚPRAVOU/ZMENOU ŠKOLSKÉHO VZDELÁVACIEHO PROGRAMU JE POTREBNÉ:

- naštudovať si dôkladne štátny vzdelávací program,
- spracovať časový harmonogram tvorby/revidovania/úpravy/zmeny školského vzdelávacieho programu – na zasadnutí metodického združenia,
- napláňovať rôzne odborné stretnutia, diskusie, vzdelávanie, semináre, konzultácie atď.,
- zabezpečiť dostatok odbornej literatúry; využiť odborné informácie z relevantných webových sídiel (napr. www.minedu.sk, www.statpedu.sk),
- stanoviť konkrétny spôsob a postup tvorby/revidovania/úpravy/zmeny školského vzdelávacieho programu, koncepčné a obsahové zámery tvorby/revidovania/úpravy/zmeny školského vzdelávacieho programu,
- stanoviť grafickú podobu školského vzdelávacieho programu (všetky dodatočné formálne úpravy sú zložité a zdĺhavé).

Významným vstupom do tvorby/revidovania/úpravy/zmeny školského vzdelávacieho programu je **analýza podmienok materskej školy – autoevalvácia materskej školy**, analýza požiadaviek rodičov/zákonných zástupcov detí, základnej školy. Analýza podmienok materskej školy, jej výchovno-vzdelávacej činnosti a celkovej klímy a kultúry umožňuje určiť, čo je potrebné zmeniť, aké by mali byť koncepčné zámery materskej školy, na čo a ako by mal reagovať školský vzdelávací program.

Prostredníctvom autoevalvácie **materská škola** „skladá účty“ svojim „zákazníkom“ – **deťom a zákonným zástupcom, základnej škole, svojmu zriaďovateľovi**. Školský vzdelávací program je **vyústením/produktom spoločnej práce** učiteľov/učiteľiek a vedúcich pedagogických zamestnancov materskej školy.

Školský vzdelávací program každej materskej školy, v súlade s § 7 ods. 4 školského zákona s účinnosťou od 1. septembra 2017 obsahuje:

- názov školského vzdelávacieho programu,
- vymedzenie vlastných cieľov a poslania výchovy a vzdelávania,
- stupeň vzdelania, ktorý sa dosiahne absolvovaním školského vzdelávacieho programu,
- vlastné zameranie školy,
- dĺžku dochádzky a formy výchovy a vzdelávania,
- učebné osnovy,
- vyučovací jazyk,
- spôsob a podmienky ukončovania výchovy a vzdelávania a vydávanie dokladu o získanom vzdelaní,
- materiálo-technické a priestorové podmienky,
- vnútorný systém kontroly a hodnotenia detí,
- vnútorný systém kontroly a hodnotenia zamestnancov školy.

V nasledujúcom texte rozoberieme jednotlivé súčasti⁹ školského vzdelávacieho programu.

NÁZOV ŠKOLSKÉHO VZDELÁVACIEHO PROGRAMU

Názov školského vzdelávacieho programu môže byť **všeobecný** alebo môže byť **tvorivo koncipovaný** vzhľadom na špecifiká predškolského obdobia; môže sa tvoriť aj v súlade so zaužívaným pomenovaním konkrétnej materskej školy, napr. Školský vzdelávací program Lienka; Školský vzdelávací program Rozprávko atď. **Zohľadňuje zameranie a profiláciu materskej školy.**

VLASTNÉ CIELE A POSLANIE VÝCHOVY A VZDELÁVANIA

Vlastné ciele a poslanie výchovy a vzdelávania **v konkrétnej materskej škole sa stanovujú v súlade s/so:**

- všeobecnými cieľmi ustanovenými v štátnom vzdelávacom programe,
- cieľmi výchovy a vzdelávania ustanovenými v školskom zákone,
- cieľmi stanovenými v koncepcnom zámere rozvoja materskej školy,
- potrebami a záujmami detí, rodičov/zákonných zástupcov a pedagogických zamestnancov,
- vlastným zameraním materskej školy.

Ciele v školskom vzdelávacom programe sú oproti cieľom v štátnom vzdelávacom programe **konkrétne**. Stanoveniu vlastných cieľov predchádza spracovanie **záverov a odporúčaní, ktoré vyplývajú z autoevalvácie materskej školy.**

V tejto časti sa neuvádzajú všeobecné ciele predprimárneho vzdelávania zo štátneho vzdelávacieho programu, ani ciele výchovy a vzdelávania zo školského zákona, aj keď

⁹ Podrobnosti o jednotlivých súčiastiach školského vzdelávacieho programu sú uvedené v **Metodike na tvorbu školských vzdelávacích programov**, ktorá bola vydaná v roku 2009 v rámci národného projektu Vzdelávanie pedagogických zamestnancov materskej školy ako súčasť reformy vzdelávania.

vlastné ciele z nich vychádzajú. Ciele materskej školy je potrebné formulovať vo vzťahu k osobnostnému rozvoju detí, nie ako ciele pre učiteľov/učiteľky alebo rodičov, ani ako ciele materskej školy ako inštitúcie.

STUPEŇ VZDELANIA

Stupeň vzdelania¹⁰, ktorý poskytuje materská škola, je totožný so stupňom vzdelania uvedeným v školskom zákone – predprimárne vzdelanie.

VLASTNÉ ZAMERANIE MATERSKEJ ŠKOLY

V časti **vlastné zameranie materskej školy** sa uvádza **charakteristika vlastného zamerania materskej školy**, ktoré sa **v stručnosti zdôvodní** (vnútornými alebo vonkajšími podmienkami, prostredím, kvalitou spolupráce so základnou školou atď.). K spracovaniu vlastného zamerania je potrebné pristupovať uvážene. V materskej škole, ktorá vznikla spojením viacerých, predtým samostatných materských škôl, ktoré sú teraz jej súčasťou ako elokované triedy sa musí rešpektovať doterajšia tradícia bývalých samostatných materských škôl a je potrebné elokovaným pracoviskám ponechať ich špecifiká, ktoré vyplývajú okrem iného aj z rôznorodosti personálnych, priestorových (interiér aj exteriér) ako aj materiálo-technických podmienok a zároveň je potrebné stanoviť aj zameranie spoločné pre všetky pracoviská takejto materskej školy.

Vlastné zameranie materskej školy má:

- byť zrozumiteľné rodičovskej aj odbornej verejnosti,
- obsahovať všetky podstatné údaje (napr. z jej nedávnej histórie – spojenie so základnou školou, s inými materskými školami, získanie čestného názvu atď.),
- obsahovať východiskový stav výchovy a vzdelávania – kde je materská škola teraz; čo ponúka; čo môže ponúknuť; čo sa chystá ponúknuť v blízkej budúcnosti; aký stav chce zachovať aj pre budúcnosť, príp. či a ako chce súčasný stav v blízkej budúcnosti zmeniť a aké má zámery vo vzťahu k zvýšeniu kvality výchovy a vzdelávania (čo chce zmeniť, čo chce dosiahnuť, prečo to chce dosiahnuť).

Vypracovanie tejto časti má byť prepojené s cieľmi a poslaním materskej školy. Ak bol materskej škole alebo základnej škole s materskou školou udelený **čestný názov**, má sa tento fakt odraziť práve vo vypracovaní vlastného zamerania školy.

DĹŽKA DOCHÁDZKY A FORMY VÝCHOVY A VZDELÁVANIA

Uvádza sa **konkrétna dĺžka dochádzky** (niekoľkoročná dochádzka, posledný rok pred plnením povinnej školskej dochádzky atď.) detí do materskej školy a **konkrétna forma výchovy a vzdelávania** (poldenná, celodenná, týždenná alebo nepretržitá), ktorá sa v materskej škole **reálne uplatňuje**. **Neuvádzajú¹¹ sa všetky existujúce formy výchovy a vzdelávania.**

UČEBNÉ OSNOVY

Podľa právneho stavu, ktorý platí **od 1. septembra 2015** (§ 9 ods. 5 a 6 školského zákona),

¹⁰ V prípade, že sa **stupeň vzdelania** uvedie na titulnej strane, **nemúsi sa** ďalej v školskom vzdelávacom programe **uvádzať opakovane**.

¹¹ Odporúča sa, aby materská škola, ktorá poskytuje napr. celodennú výchovu a vzdelávanie, uviedla aj to, že v prípade záujmu zákonných zástupcov poskytuje aj poldennú výchovu a vzdelávanie. Z tejto časti školského vzdelávacieho programu musí byť jasné, či sú napr. v konkrétnej materskej všetky triedy s celodennou výchovou a vzdelávaním, resp. či je napr. jedna trieda s celodennou a druhá s poldennou výchovou a vzdelávaním, príp. že v materskej škole sú všetky triedy s celodennou výchovou a vzdelávaním s možnosťou poldennej výchovy a vzdelávania pre deti, ktorých rodičia o to požiadajú.

učebné osnovy sú súčasťou školských vzdelávacích programov. Vymedzujú výchovno-vzdelávacie ciele, obsah a rozsah vyučovania jednotlivých vyučovacích predmetov podľa učebného plánu alebo jednotlivých vzdelávacích oblastí v materskej škole.

Jednotlivé druhy a typy škôl vypracujú učebné osnovy najmenej v rozsahu ustanovenom vzdelávacím štandardom príslušného štátneho vzdelávacieho programu. Učebnými osnovami materskej školy môžu byť vzdelávacie štandardy jednotlivých vzdelávacích oblastí. Učebnými osnovami povinného vyučovacieho predmetu základnej školy alebo gymnázia, ktorého časová dotácia sa v učebnom pláne nezvyšuje alebo sa zvyšuje bez rozšírenia obsahu, môžu byť vzdelávacie štandardy. Učebnými osnovami povinných vyučovacích predmetov všeobecného vzdelávania strednej odbornej školy, konzervatória alebo kurzov jazykovej školy, ktorých časová dotácia sa v učebnom pláne nezvyšuje alebo sa zvyšuje bez rozšírenia obsahu, môžu byť vzdelávacie štandardy. Učebnými osnovami pre odborné vyučovacie predmety strednej odbornej školy, v ktorej sa odborné vzdelávanie a príprava poskytuje v systéme duálneho vzdelávania, sú vzorové učebné osnovy.

I naďalej platí platný právny stav, že **učebné osnovy sú povinnou a neoddeliteľnou súčasťou školského vzdelávacieho programu každej materskej školy** zaradenej v sieti škôl a školských zariadení. **Menia sa len možnosti ich vypracovania.**

Materské školy sa od septembra 2015 môžu rozhodnúť či:

- A) ich učebnými osnovami budú vzdelávacie štandardy jednotlivých vzdelávacích oblastí štátneho vzdelávacieho programu s uvedením tejto skutočnosti v príslušnej časti ŠkVP. V tomto prípade sa učebné osnovy nevypracúvajú, nerozširujú ani neprehlbujú, materská škola teda neposkytuje žiadnu vlastnú, pre seba špecifickú výchovno-vzdelávaciu ponuku nad povinný základ stanovený v štátnom vzdelávacom programe a v tomto duchu sú vypracované aj ostatné súčasti ŠkVP. V takomto prípade materská škola v časti učebné osnovy uvedie vetu: ***Učebnými osnovami školského vzdelávacieho programu sú vzdelávacie štandardy vzdelávacích oblastí Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie v materských školách.***

Poznámka: Materské školy, ktoré sa rozhodnú, že učebnými osnovami ich školského vzdelávacieho programu sú vzdelávacie štandardy jednotlivých vzdelávacích oblastí štátneho vzdelávacieho programu si ako súčasť školského vzdelávacieho programu vypracúvajú aj **východiská plánovania výchovno-vzdelávacej činnosti**. Vo východiskách plánovania výchovno-vzdelávacej činnosti sa rozpracúvajú didaktické princípy plánovania, nie technické (čo, kedy a do ktorej tabuľky sa bude v materskej škole písať).

alebo

- B) si ich materské školy **budú i naďalej vypracúvať v podobe obsahových celkov/projektov¹²**, s prihliadnutím na vlastné osobitosti obsahu výchovy a vzdelávania, charakter výchovno-vzdelávacej činnosti a osobitosti učenia a učenia sa detí predškolského veku,

alebo

- C) si materské školy zvolia svoju vlastnú cestu, pri dodržaní platného právneho stavu, teda že učebné osnovy budú mať vypracované najmenej v rozsahu ustanovenom vzdelávacím štandardom príslušného štátneho vzdelávacieho programu v podobe vyhovujúcej jej potrebám. Aj v tomto prípade platí, že ak materská škola nemá žiadnu

¹² Obsahové celky/projekty sú rámcové.

rozšírenú výchovno-vzdelávaciu ponuku, zohľadní to aj vo vlastnom zameraní a ostatných súčiastiach ŠkVP.

Učebné osnovy sa spracúvajú na obdobie školského vyučovania (na 10 mesiacov školského roka). V čase letných prázdnin sa výchovno-vzdelávacia činnosť plánuje a realizuje formou voľných hier a hrových činností.

Učebné osnovy:

- určujú rozsah výchovy a vzdelávania – **plnia programovú funkciu**,
- nevypracúvajú sa ako definitívne, nemenné, môžu sa dopĺňať a upravovať za vopred určených podmienok¹³ – **plnia orientačnú funkciu**,
- sú záväzkom pre všetkých učiteľov/všetky učiteľky konkrétnej materskej školy – **plnia normatívnu funkciu**.

Učebné osnovy majú byť **vypracované tak, aby učiteľov/učiteľky neobmedzovali, ale ponechávali im voľnosť v ich prispôsobovaní sa individuálnym vzdelávacím potrebám detí.**

Ak sa materská škola rozhodne, že si vypracuje svoje učebné osnovy v podobe obsahových celkov/projektov mala by sa riadiť nasledovnými odporúčaniami.

Súčasťou učebných osnov musia byť v nejakej podobe **výkonové štandardy**¹⁴ minimálne v rozsahu vzdelávacích štandardov štátneho vzdelávacieho programu. Ich formulácia sa môže v závislosti od nižšie uvedených okolností zmeniť.

Obsahové celky/projekty majú byť vypracované tak, aby neboli nemennými a uzavretými rámcami, v ktorých sa učitelia/učiteľky pri výchove a vzdelávaní pohybujú, ale tak, aby učiteľom/učiteľkám umožňovali prispôbovať výchovno-vzdelávaciu činnosť konkrétnym deťom s ich vzdelávacími potrebami.

Prednosťou spracovania učebných osnov vo forme obsahových celkov/projektov je:

- **pružnosť (flexibilita)** – táto forma spracovania umožňuje rýchle reagovanie na inovácie v predprimárnom vzdelávaní,
- **umožnenie** individuálneho prístupu a
- **rešpektovanie** individuálneho učebného tempa detí.

Súčasťou každého obsahového celku/projektu je/sú:

- názov obsahového celku/projektu,
- charakteristika obsahového celku/projektu,
- viacero tém, (príp. aj podtém),
- stratégie výchovno-vzdelávacej činnosti,
- učebné zdroje (pre deti aj pre učiteľov/učiteľky),
- metódy a prostriedky hodnotenia plnenia/splnenia/dosiahnutia vytýčených výkonových štandardov (špecifických cieľov) konkrétnych obsahových celkov/projektov.

Charakteristika obsahového celku/projektu obsahuje stručnú informáciu o tom:

¹³ Podmienky **doplňania a úpravy učebných osnov** sa dohodnú na zasadnutí metodického združenia; v materských školách, v ktorých nie je zriadené metodické združenie, na zasadnutí pedagogickej rady.

¹⁴ **Obsahové štandardy** sú spravidla obsiahnuté v názvoch obsahových celkov/projektov, tém, príp. podtém. Ak sa materská škola rozhodne uvádzať vo svojich učebných osnovách aj presné, doslovné znenie obsahových štandardov zo štátneho vzdelávacieho programu, môže tak urobiť (akceptuje a chápe sa to ako jej rozhodnutie).

- z ktorých **tém¹⁵**, **príp. podtém** sa skladá obsahový celok/projekt,
- **prečo** je **obsahový celok/projekt** v učebných osnovách **zaradený** (t. j. význam jeho zaradenia pre osobnostný rozvoj dieťaťa),
- **aké** sú vzájomné **vzťahy a súvislosti¹⁶** medzi jednotlivými témami (príp. aj podtémami) v rámci konkrétneho obsahového celku/projektu ale aj medzi ďalšími obsahovými celkami/projektmi a ich témami (príp. podtémami); jednotlivé obsahové celky/projekty a v rámci nich aj jednotlivé témy (príp. podtémy) majú na seba **nadväzovať** a majú vytvárať priestor na rozvíjanie poznatkového systému detí a na rozvíjanie a upevňovanie ich zručností, návykov, postojov,
- aké **formy organizácie¹⁷** výchovno-vzdelávacej činnosti sa budú v obsahovom celku (projekte) uplatňovať,
- aké **časové trvanie obsahového celku/projektu** sa predpokladá (spravidla je to mesiac, ale napr. aj 2 týždne, 3 týždne, štvrt'rok).

Obsahové celky/projekty učebných osnov sa vypracúvajú tak, **aby podľa nich učili všetci učitelia/všetky učiteľky** konkrétnej materskej školy.

Súčasťou jednotlivých obsahových celkov/projektov sú **výkonové štandardy**. Niektoré výkonové štandardy, v úplne rovnakom znení ako výkonové štandardy v štátnom vzdelávacom programe, prípadne v štylisticky zmenenom znení. Niektoré výkonové štandardy sa môžu objaviť vo viacerých obsahových celkoch/projektoch, niektoré aj v každom obsahovom celku/projekte (najmä také, prostredníctvom ktorých sa dá identifikovať rozširujúca vzdelávacia ponuka – napr. vo vzťahu k cudzím jazykom, rozvíjaniu informačných kompetencií detí prostredníctvom IKT atď.). Učebné osnovy môžu byť doplnené o vlastné obsahové aj výkonové štandardy v prípade, ak materská škola rozširuje svoju vzdelávaciu ponuku nad povinný základ stanovený štátnym vzdelávacím programom.

Niektoré výkonové štandardy sa **neobjavia v žiadnom obsahovom celku/projekte**, ale sa uvedú na začiatku učebných osnov ako ciele, ktoré sa **plnia/dosahujú každodenne, priebežne počas celej dochádzky dieťaťa do materskej školy**.

Sú to niektoré výkonové štandardy zo vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť, Zdravie a pohyb, Jazyk a komunikácia a ďalších, zamerané najmä na utváranie, rozvíjanie a upevňovanie:

- kultúrnych, hygienických stravovacích a spoločenských návykov detí;
- zručností súvisiacich s osobnou hygienou a sebaobsluhou detí pri obliekaní a vyzliekaní,
- návykov súvisiacich s bezpečným správaním sa v cestnej premávke,
- zručností v rozvíjaní hier a činností podľa výberu detí a

¹⁵ **Poradie tém** určených v konkrétnom obsahovom celku **sa nemusí dodržať** v každej triede (súvisí to s materiálno-technickým vybavením materskej školy, s dostatkom učebných pomôcok atď.). Znamená to, že v rámci jedného obsahového celku/projektu **sa môžu v konkrétnych týždňoch zaraďovať témy v rôznych triedach v rôznom poradí aj rôznej dĺžke trvania**. Aby sa tak mohlo diať, a zároveň aby sa rešpektovala požiadavka prihliadať pri plánovaní a realizácii výchovno-vzdelávacej činnosti na aktuálnu vývinovú úroveň detí, v učebných osnovách **sa neodporúča písať (priradovať) výkonové štandardy k jednotlivým témam**, ale len k obsahovému celku tak, aby mali učitelia/učiteľky možnosť pri plánovaní výchovno-vzdelávacej činnosti naplánovať si toľko cieľov z učebných osnov ku konkrétnej téme, koľko potrebujú, pričom si môžu pomôcť materiálom obsahujúcim adaptácie výkonových štandardov štátneho vzdelávacieho programu. Nie je vylúčené, že k rovnakej téme budú mať učitelia/učiteľky v jednej triede vybraný iný počet cieľov z obsahového celku/projektu, ako učitelia/učiteľky z inej triedy.

Upozorňujeme, že sa neplnia/nedosahujú témy, ale výkonové štandardy daného obsahového celku/projektu. Dôležité je, aby sa výkonové štandardy naplánované v danom obsahovom celku/projekte plnili/dosahovali všetky a v každej triede, samozrejme vždy s ohľadom na aktuálnu vývinovú úroveň detí.

¹⁶ Učivo osvojené v určitom logickom usporiadaní deti lepšie chápu, prijímajú, má pre ich osobnostný rozvoj väčší význam a vedia ho lepšie využívať v ďalšom napredovaní a sebarozvoji, ako izolované učivo sprostredkované bez zjavných súvislostí.

¹⁷ V prípade, že sa časť obsahu obsahových celkov/projektov bude plniť mimo materskej školy (napr. v škole v prírode, počas exkurzie, na lyžiarskom výcviku, na plaveckom výcviku atď.), uvedie sa to v tejto časti učebných osnov.

- priateľských vzťahov detí v hrách,
- komunikačných zručností.

Každý obsahový celok/projekt sa vytvára tak, že v sebe integruje všetky vzdelávacie oblasti.¹⁸

Obsahové celky/projekty **môžu byť spracované v rôznej podobe** – tabuľka, pavúk, matica, schéma atď., môžu byť **doplnené rôznymi výpovednými obrázkami**.

Okrem povinných obsahových celkov/projektov, ktoré platia pre celú materskú školu, **môžu učebné osnovy obsahovať aj nepovinné, rozširujúce** obsahové celky/projekty, ktoré sa realizujú, napr. len v niektorých triedach, alebo len v niektorých elokovaných pracoviskách materskej školy.

Stratégie výchovno-vzdelávacej činnosti by mali byť formulované ako **spoločný postup**, prostredníctvom ktorého budú učitelia celej materskej školy celostne rozvíjať osobnosť detí. Pri výbere stratégií výchovno-vzdelávacej činnosti sa musia brať do úvahy aj **skúsenosti učiteľiek a ich odborné preferencie**.

Pri výbere stratégií výchovno-vzdelávacej činnosti je potrebné aby:

- **rozvíjali** poznávacie procesy (vnímanie, pamäť, myslenie, reč, pozornosť, predstavy, fantáziu atď.),
- **umožňovali** deťom získať poznatky, informácie a skúsenosti na základe vlastnej aktivity,
- **sprostredkúvali** plnohodnotné informácie pútavou, citovo pôsobivou formou,
- **nepreťažovali** deti, ale zároveň ani neobmedzovali ich osobnostný rozvoj,
- **dosiahli** prostredníctvom nich deti čo najefektívnejšie a najzmyslupnejšie stanovené ciele.

Stratégie výchovno-vzdelávacej činnosti nemajú byť **predimenzované čo sa týka množstva**. Je potrebné **nechať dostatočný priestor na ich slobodný výber konkrétnym učiteľom/učiteľkám v triedach pri plánovaní, projektovaní, programovaní výchovno-vzdelávacej činnosti**. Zároveň ich **nesmie byť ani málo**, pretože pri ich rigidnom (pevnom) dodržiavaní to môže viesť k schematickej, príliš formálnej a pre deti málo zaujímavej a nedostatočne aktivizujúcej výchovno-vzdelávacej činnosti. Stratégie si učitelia/učiteľky môžu dopĺňať aj priebežne v závislosti od vzdelávacích potrieb a rozvojovej úrovne detí, ako aj v závislosti od nimi preferovaného, či uplatňovaného učebného štýlu. Metódy a formy práce musia **zodpovedať reálnym podmienkam a dostupným didaktickým prostriedkom**, ktoré majú učitelia k dispozícii.

Učebné zdroje predstavujú zdroj informácií **pre deti**, ale aj **učiteľov/učiteľky¹⁹**. Učebnými zdrojmi môže byť detská literatúra, encyklopédie, detské časopisy, učebnice, odborná literatúra, odborné časopisy, náučné slovníky, materiálno-technické a didaktické prostriedky a pod. Materská škola si učebné zdroje dopĺňa podľa vlastných potrieb a špecifik. Konkrétne učebné zdroje sa uvádzajú k jednotlivým obsahovým celkom/projektom. **Nie je potrebné vypisovať všetky** a najmä nie je potrebné uvádzať tie, ktoré sa nebudú reálne využívať. Dôležité je uvedomiť si, že tak pre deti, ako aj pre učiteľov/učiteľky, je okrem vyššie

¹⁸ Uvedené neznamená, že v každom obsahovom celku bude zaradený rovnaký počet výkonových štandardov, z každej vzdelávacej oblasti. V niektorom obsahovom celku/projekte môže byť jedna vzdelávacia oblasť zastúpená viac, iná menej čo súvisí s rôznym zameraním jednotlivých obsahových celkov, ich rôznym tematickým naplnením a tiež so životom v materskej škole – aktivity v spolupráci s rodičmi a inštitúciami, besiedky, tradície a podobne.

¹⁹ Veľmi dobrým učebným zdrojom pre učiteľov/učiteľky je i naďalej Program výchovy a vzdelávania detí v materských školách.

uvedených učebných zdrojov **učebným zdrojom celý interiér aj exteriér materskej školy** ako aj **širšie okolie materskej školy**.

Metódy a prostriedky hodnotenia aj dosahovania/dosiahnutia²⁰ výkonových štandardov konkrétnych obsahových celkov/projektov vymedzujú cesty a spôsoby overovania ich dosahovania a dosiahnutia.

Učebné osnovy vytvárajú materské školy v záujme detí, rešpektujú možnosti a schopnosti, ich potreby. Pri ich tvorbe sa prihliada na to:

- **čo má dieťa vedieť**, poznať, byť schopné urobiť, dokázať, dosiahnuť,
- **čo by malo dieťa vedieť**, poznať, byť schopné urobiť, dokázať, dosiahnuť,
- **čo by mohlo dieťa vedieť**, poznať, byť schopné urobiť, dokázať, dosiahnuť.

Pri správnom zostavení obsahových celkov/projektov sa zabezpečí, že vedomosti, schopnosti, zručnosti a postoje detí sa budú **špirálovito rozvíjať** (od jednoduchého k zložitejšiemu; od úzkeho k širšiemu; od základného k rozširujúcemu atď.).

V závislosti od spôsobu vypracovania učebných osnov, môže sa predprimárne vzdelávanie uskutočňovať priamo podľa nich, alebo si učitelia/učiteľky plánujú výchovno-vzdelávaciu činnosť ešte v nejakej inej, na pedagogickej porade dohodnutej forme.

VYUČOVACÍ JAZYK

Uvádza sa **vyučovací jazyk**, v ktorom sa uskutočňuje predprimárne vzdelávanie v príslušnej materskej škole. Tento musí byť v zhode so sieťou škôl a školských zariadení a so zriaďovacou listinou. Vyučovací jazyk sa môže uviesť aj na titulnej strane²¹.

SPÔSOB A PODMIENKY UKONČOVANIA VÝCHOVY A VZDELÁVANIA A VYDÁVANIE DOKLADU O ZÍSKANOM VZDELANÍ

Uvedie sa informácia o konkrétnom **spôsobe a podmienkach ukončovania predprimárneho vzdelávania a vydávania dokladu o získanom vzdelaní** v súlade s príslušnými ustanoveniami školského zákona a s ohľadom na konkrétne podmienky materskej školy. V tejto časti sa uvádza obvyklý spôsob „rozlúčky“ s predškólakmi, spojený aj s odovzdávaním **osvedčení o absolvovaní predprimárneho vzdelania**.

S účinnosťou od 1. septembra 2017 sa **osvedčenie** o absolvovaní predprimárneho vzdelávania **vydáva len na základe žiadosti zákonného zástupcu**.

MATERIÁLNO-TECHNICKÉ A PRIESTOROVÉ PODMIENKY

Súčasťou školského vzdelávacieho programu sú aj informácie o aktuálnych **materiálno-technických a priestorových podmienkach** materskej školy majúcich vplyv na plnenie cieľov a poslania materskej školy.

VNÚTORNÝ SYSTÉM KONTROLY A HODNOTENIA DETÍ

Táto časť nemusí byť v školskom vzdelávacom programe rozpracovaná úplne podrobne. Neodporúča sa v nej uvádzať konkrétne zameranie a formy kontroly a hodnotenia detí, ako ani konkrétne kritériá kontroly a hodnotenia detí.

Odporúča sa spracovať ju všeobecnejšie a uviesť v nej text: *„Konkrétne zameranie a formy hodnotenia detí sú vypracované v ročnom pláne vnútornej kontroly školy vypracovanom*

²⁰ Patria k nim napr. pracovné listy, produkty výtvarných činností, pracovné zošity atď.

²¹ V prípade, ak sa **vyučovací jazyk** uvedie na titulnej strane, **nemusi sa ďalej v školskom vzdelávacom programe uvádzať opakovane**.

v súlade s § 9 ods. 4 písm. c) vyhlášky MŠ SR č. 306/2008 Z. z. v znení vyhlášky MŠ SR č. 308/2009 Z. z.“

VNÚTORNÝ SYSTÉM KONTROLY A HODNOTENIA ZAMESTNANCOV MATERSKEJ ŠKOLY

Táto časť nemusí byť v školskom vzdelávacom programe rozpracovaná úplne podrobne. Neodporúča sa v nej uvádzať konkrétne zameranie kontroly zamestnancov školy, ako ani konkrétne kritériá kontroly a hodnotenia zamestnancov.

Odporúča sa spracovať ju všeobecnejšie a uviesť v nej text: „*Konkrétne zameranie kontrolnej činnosti zamestnancov je vypracované v ročnom pláne vnútornej kontroly školy vypracovanom v súlade s § 9 ods. 4 písm. c) vyhlášky MŠ SR č. 306/2008 Z. z. v znení vyhlášky MŠ SR č. 308/2009 Z. z.*“

ZA NEDOSTATKY PRI TVORBE ŠKOLSKÉHO VZDELÁVACIEHO PROGRAMU SA POVAŽUJE:

- jeho vytvorenie len kvôli naplneniu školského zákona, bez akýchkoľvek súvislostí a reálnych zámerov alebo kvôli tomu, že jeho vypracovanie kontroluje Štátna školská inšpekcia,
- odpísanie programu inej materskej školy bez ohľadu na reálne vnútorné a vonkajšie podmienky konkrétnej materskej školy,
- jeho vytvorenie nekoncepčne, neštruktúrovane,
- nepružný dokument obmedzujúci tvorivosť a iniciatívu učiteliek, ktorý neumožňuje prispôbovať výchovno-vzdelávaciu činnosť reálnym vzdelávacím potrebám detí,
- jeho vytvorenie formálne, príliš odborne, s použitím pojmov, ktorým rodičia (ani potenciálni rodičia) ani napr. zriaďovateľ nerozumejú,
- jeho vytvorenie s použitím terminológie, ktorá nie je v zhode s terminológiou v štátnom vzdelávacom programe a s terminológiou používanou v školskom zákone, vo vyhláške o materskej škole a v ostatných všeobecne záväzných právnych predpisoch vzťahujúcich sa na uskutočňovanie výchovy a vzdelávania v materskej škole.

Všeobecné odporúčania na vypracovanie/úpravu/revizovanie školského vzdelávacieho programu materskej školy²²

1. V ŠkVP na úvodnom liste nie je potrebné uvádzať názov štátneho vzdelávacieho programu²³.
2. V súlade s § 21 ods. 1 zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov „Názov školy sa skladá z označenia druhu alebo typu školy a názvu ulice, popisného čísla hlavnej budovy a úradného názvu sídla školy. V názve typu strednej odbornej školy, ktorým je stredná odborná škola s prívlastkom, stredná priemyselná škola s prívlastkom a stredná umelecká škola s prívlastkom sa nemusí uviesť prívlastok. Názov školy sa uvádza v prvom páde. So súhlasom ministerstva môže škola na základe žiadosti používať jej historický názov. Ak bol škole udelený čestný názov, je súčasťou názvu školy a uvedie sa za druhom alebo typom školy. Názov školy musí byť zhodný s názvom školy uvedeným v sieti.“ **Súčasťou názvu žiadnej školy nie je poštové smerové číslo.**
3. V súlade s § 21 ods. 2 a 3 zákona č. 596/2003 Z. z.:
 - Ods. 2) Škola, kde sa výchovno-vzdelávací proces uskutočňuje v triedach **v slovenskom jazyku a súčasne v jazyku národnostných menšín**, má vo svojom názve druh a typ školy uvedený v slovenskom jazyku a v jazyku príslušnej národnostnej menšiny.
 - Ods. 3) Škola, kde sa výchovno-vzdelávací proces uskutočňuje **iba v jazyku národnostných menšín**, má v názve **uvedený aj vyučovací jazyk školy a druh a typ školy sa uvádza v slovenskom jazyku a v jazyku príslušnej národnostnej menšiny.** **Sídlo školy sa uvádza v slovenskom jazyku; ak je sídlom školy obec, v ktorej príslušníci národnostnej menšiny tvoria najmenej 20% obyvateľstva, uvedie sa sídlo aj v jazyku národnostnej menšiny.**
4. Druh školy je presne pomenovaný v § 27 ods. 2 zákona č. 245/2008 Z. z. Ako druh školy sa v ŠkVP ani v žiadnej pedagogickej a ďalšej dokumentácii nemá uvádzať napr. **verejná, štátna** atď., takto sa školy členia len z hľadiska zriaďovateľa, a nie druhu školy.

„Sústavu škôl tvoria tieto druhy škôl:

 - a) materská škola,
 - b) základná škola,
 - c) gymnázium,
 - d) stredná odborná škola,
 - e) konzervatórium,
 - f) školy pre deti a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
 - g) základná umelecká škola,
 - h) jazyková škola.“
5. Výchova a vzdelávanie v materských školách sa v súlade s § 7 ods. 1 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení

²² Školský vzdelávací program – zaužívaná skratka „ŠkVP“

²³ Štátny vzdelávací program – zaužívaná skratka „ŠVP“

niektorých zákonov v znení neskorších predpisov **uskutočňuje podľa školského vzdelávacieho programu a nie podľa štátneho vzdelávacieho programu.**

6. V ŠkVP sa **nevypracúva** samostatná kapitolu **Všeobecné charakteristika materskej školy**. Tieto informácie sa odporúčajú zapracovať do príslušných kapitol ŠkVP (Vlastné zameranie školy, Materiálno-technické a priestorové podmienky, prípadne iné, podľa špecifických podmienok materskej školy).
7. Ako stupeň vzdelania sa neuvádza napr. „**ISCED 0 predprimárne vzdelávanie**“ ani „**predprimárne vzdelávanie**“. V súlade s § 16 ods. 2 zákona č. 245/2008 o výchove a vzdelávaní... je stupňom vzdelania „**predprimárne vzdelanie**“.
8. ŠkVP **nie je pedagogickou dokumentáciou, je kurikulárnym dokumentom** podľa ktorého sa uskutočňuje predprimárne vzdelávanie v materskej škole.
9. **Kapitoly ŠkVP sa odporúča uvádzať v poradí, ako sú uvedené v § 7 ods. 4 zákona č. 245/2008 Z. z.**
10. Návrh ŠkVP sa **rade školy predkladá len na vyjadrenie a nie na schválenie** – viď § 5 ods. 7 písm. c) zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Návrh školského vzdelávacieho programu sa aj **pedagogickej rade školy predkladá len na vyjadrenie a nie na schválenie.**

V ŠkVP ani nemá byť miesto na údaj **o schválení ŠkVP** radou školy ani pedagogickou radou, pretože v súlade s § 7 ods. 2 zákona č. 245/2008 Z. z. **Školský vzdelávací program vydáva /riaditeľka školy po prerokovaní v pedagogickej rade školy a v rade školy.**

11. Súčasťou školského vzdelávacieho programu **nemajú byť kritériá prijímania detí do materskej školy**; tie sa uvádzajú v školskom poriadku materskej školy.
12. Školský vzdelávací program **nemá obsahovať** SWOT, STEPE analýzu, ani kapitolu Hodnotenie školy a tiež ani Koncepčný zámer rozvoja školy.
13. Časť **Profil absolventa** nemá byť uvedená v ŠkVP. **Ako súčasť ŠkVP sa v súlade s § 7 ods. 4 písm. d) zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní... vypracúva len v stredných odborných školách.**
14. Časť **Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie v materských školách** sa v ŠkVP nevypracúva a neuvádza. Ako samostatná ďalšia dokumentácia materskej školy sa v súlade s § 9 ods. 4 písm. d) vyhlášky MŠ SR č. 306/2008 Z. z. v znení vyhlášky MŠ SR č. 308/2009 Z. z. vypracúva „*prehľad o usporiadaní denných činností v materskej škole (denný poriadok).*“
15. Do ŠkVP **nepatrí** prepis **Kľúčových kompetencií pre celoživotné vzdelávanie v rámci Európskeho referenčného rámca.**
16. ŠkVP **nemá obsahovať** prekopírovaný text zo ŠVP ani pasáže patriace do iných dokumentov, ako napr. do Koncepčného zámeru rozvoja školy, do ročného plánu vnútornej kontroly školy, do školského poriadku alebo do prevádzkového poriadku, či do plánu kontinuálneho vzdelávania.

17. ŠkVP **nemá obsahovať** ani teoretické pasáže, ktoré patria do metodických a odborných materiálov využívaných v rámci interného metodického združenia alebo v rámci samoštúdia.
18. V ŠkVP **sa nemá používať** označenie „Inovovaný školský vzdelávací program“ len „Školský vzdelávací program“.
19. Ak sa v ŠkVP používajú **skratky**, majú byť uvedené v časti „zoznam používaných skratiek“, alebo vysvetlené v texte s uvedením, že ďalej sa používa už len konkrétna skratka.

Návrh úvodnej tabuľky do ŠkVP

Názov ŠkVP:	<i>Uvedie sa konkrétny názov</i>
Stupeň vzdelania:	<i>predprimárne</i>
Dĺžka štúdia:	<i>Uvedie sa konkrétna dĺžka dochádzky (napr. niekoľkoročná dochádzka, posledný rok pred plnením povinnej školskej dochádzky atď.) detí do materskej školy.</i>
Formy výchovy a vzdelávania:	<i>Uvedie sa konkrétna forma výchovy a vzdelávania (poldenná, celodenná, týždenná alebo nepretržitá), ktorá sa v materskej škole reálne uplatňuje. Neuvádzajú sa všetky existujúce formy výchovy a vzdelávania.</i>
Vyučovací jazyk:	<i>Uvádza sa vyučovací jazyk, v ktorom sa uskutočňuje predprimárne vzdelávanie v príslušnej materskej škole. Tento musí byť v zhode so sieťou škôl a školských zariadení a so zriaďovacou listinou.</i>
Predložený zriaďovateľovi:	<i>Uvedie sa dátum</i>
Prerokovaný v pedagogickej rade:	<i>Uvedie sa dátum prerokovania návrhu ŠkVP v pedagogickej rade, ktorý sa bude zhodovať s dátumom konania pedagogickej rady, na ktorej sa návrh ŠkVP naozaj prerokoval (svedčiť o tom bude zápisnica z predmetnej pedagogickej rady).</i>
Prerokovaný v rade školy:	<i>Uvedie sa dátum prerokovania návrhu ŠkVP v rade školy bez podpisu predsedu rady školy.</i>
Vydaný dňa:	<i>Uvedie sa dátum</i>

Poznámka: Údaje uvedené v tejto tabuľke sa už **duplicitne neuvádzajú** v samostatných kapitolách ŠkVP.

Informačné zdroje:

KOLEKTÍV AUTOROV: *Metodika predprimárneho vzdelávania*. Bratislava : EXPRESPRINT s. r. o., Partizánske, 2011. ISBN 978-80-968777-3-7

HAJDÚKOVÁ, V. a kol. 2009: *Metodika na tvorbu školských vzdelávacích programov pre materské školy*. Bratislava : ZING PRINT, 2009. ISBN 978-80-8052-341-1

JAKUBOVÁ, G. 2008. *Metodika tvorba školských vzdelávacích programov pre stredné odborné školy*. Bratislava: Štátny inštitút odborného vzdelávania. 125 s. [online] Dostupné na www: <http://siov.cmsromboid.sk/metodika-tvorby-skolskych-vzdelavacich-programov-pre-sos/10692s>

Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Vyhláška Ministerstva školstva Slovenskej republiky č. 306/2008 Z. z. o materskej škole v znení vyhlášky Ministerstva školstva Slovenskej republiky č. 308/2009 Z. z.

Materiál je schválený pod číslom 2017/12382:1-10A0